

Minimální preventivní program **pro školní rok 2020/2021**

Základní škola a mateřská škola T. G. Masaryka Brodek u Konice,
příspěvková organizace, PSČ 798 46, tel. 582 391 193, brodek@volny.cz

Metodik prevence rizikového chování: Mgr. Renata Fialová

Ředitelka školy: Mgr. Kateřina Dostálová

Schváleno na pedagogické radě dne 21. 9. 2020

Obsah: 1) Úvod

- 2) Základní informace o škole
- 3) Cíle
- 4) Struktura a zaměření MPP (Minimálního preventivního programu) na I. stupni
- 5) Struktura a zaměření MPP na II. stupni
- 6) Propagace
7. Zaměření MPP (Minimálního preventivního programu)
8. Obecné zásady MPP (Minimálního preventivního programu)
- 9) Aktivity v rámci školy
- 10) Spolupráce školy s jinými organizacemi
- 11) Hodnocení MPP (Minimálního preventivního programu)
- 12) Pravidla pro řešení přestupků žáků proti školnímu řádu

Přílohy: 1. Krizový plán

1. NÁVYKOVÉ LÁTKY – DROGY
2. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)
3. SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect)
4. ŠIKANA
5. KYBERŠIKANA
6. HOMOFOBIE
7. EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFobie, ANTISEMITISMUS
8. VANDALISMUS
9. ZÁŠKOLÁCTVÍ
10. TABÁK
11. NÁSILÍ
12. KRÁDEŽE
13. PAS (porucha autistického spektra)

1) Úvod:

„Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti“ (Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 2191/2010-2028).

Formy rizikového chování

Rizikové chování podle M. Miovského: „Takové chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost“.

Základní formy rizikového chování jsou uvedeny v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (dále Metodické doporučení).

1. Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2. Záškoláctví
3. Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4. Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5. Spektrum poruch příjmu potravy
6. Negativní působení sekt
7. Sexuální rizikové chování

Primární prevence se dále zaměřuje na rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

Jeho cílem je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

Sekundární prevence podchycuje a upravuje konkrétní první známky výskytu patologických projevů.

Minimální preventivní program vychází z celoročního plánu práce školy

a hlavních cílů na školní rok 2020/2021:

Roční plán školy:

I. Výchova a vzdělávání

Rozvíjet osobnost žáka k samostatnému myšlení a svobodnému rozhodování, aktivnímu přístupu k dalšímu vlastnímu rozvoji, učit jej odpovědnosti za vlastní chování a jednání v míře přiměřené jeho věku. Budovat školu jako příjemné a přátelské prostředí pro výchovu a vzdělávání dětí. Zaměřit se na základní učivo, které musí zvládnout všichni žáci.

Zaměřit se na oblasti:

1. Zdraví

Výchovu ke zdraví zaměřit na rozvoj zdravých stravovacích návyků, pohybových dovedností a tělesné zdatnosti dětí a žáků, v rámci prevence se zaměřit na prevenci rizikového chování dětí a žáků (užívání návykových látek, šikana apod.).

2. Poznatky a dovednosti

Důsledně utvářet u žáků vědomí, že jejich budoucí uplatnění závisí na nich samotných, na kvalitě osvojených vědomostí a dovedností, na morálních a volních vlastnostech.

3. Oblast sociální, životních hodnot

Využívat školní řád jako účinný nástroj pro úpravu vzájemných vztahů mezi žáky, jejich rodiči a pedagogy.

Aplikace výpočetní techniky a informačních technologií

Zajištění pravidelných projektů, aktivit a činností

2) Základní informace o škole

Součásti školy	Kapacita
Mateřská škola IZO 107 609 924	50
Základní škola IZO 102 591 326	325
Školní družina IZO 103 219 129	50
Školní jídelna IZO 103 219 129	200
Školní jídelna MŠ	100

Škola je vesnického typu. Děti jsou z obcí Brodek u Konice, Lhota u Konice, Skřípov, Horní Štěpánov, Lipová, Hrochov, Suchdol, Jednov, Labutice a Stínava

Základní škola má devět ročníků a člení se na první a druhý stupeň. První stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň šestým až devátým ročníkem.

Postupnými opravami, údržbou a po celkové rekonstrukci, která proběhla letech 1999 - 2001, je ve velmi dobrém technickém stavu. Mimo hlavní budovu škola využívá i budovu č. II. Zde jsou umístěny 1., 2. a 3. třída a oddělení ŠD.

Škola disponuje devíti kmenovými třídami a sedmi odbornými učebnami - výpočetní techniky, výtvarné výchovy, hudební výchovy, domácích nauk, dílen, jazykovou a přírodovědnou učebnou.

Škola vlastní moderní sportovní areál a tělocvičnu. Podmínky prostorové i materiální vzhledem k ostatním školám v okolí lze označit za nadstandardní.

Všichni pedagogové jsou odborně kvalifikováni. Na škole pracuje výchovná poradkyně, metodik prevence rizikového chování, koordinátor ekologické výchovy, koordinátor dopravní výchovy, koordinátor zdravotní výchovy, koordinátor ICT, asistentky pedagoga, speciální pedagožka, Školní poradenské zařízení.

3) Cíle minimálního preventivního programu

Preventivní program školy a školní preventivní strategie vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (č.j. 21291/2010 - 28).

Dlouhodobé cíle

- vést žáky k dodržování stanovených pravidel (zejména pravidel školního řádu a slušného chování)
- eliminovat vulgarismy a nadávky mezi žáky
- vést žáky k ochraně zdraví, budovat postoje k odmítání alkoholu a omamných psychotropních látek a jedů
- vést žáky k vzájemné pomoci a ohleduplnosti
- vychovávat žáky ke správným hodnotám, vést je k občanské a právní odpovědnosti za sebe a svá jednání
- zapojit školu do projektů
- vést žáky k postojům proti rasismu
- učit žáky takové znalosti a dovednosti, které budou dobře uplatnitelné v životě (zaměřit se na činnostní učení s využitím v praxi)

Střednědobé cíle vyplývající z dlouhodobých cílů

- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizikového chování - klást důraz na prevenci
- uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny žáků
- prezentace školy prostřednictvím webových stránek a jiných aktivit
- vzdělávat pedagogy v oblasti prevence školního násilí
- práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, komunikace učitel – žák
- účast rodičů na formálních i neformálních akcích školy

Krátkodobé cíle vyplývající ze střednědobých cílů

- vést žáky k sebehodnocení
 - posilovat pozitivní vztahy v jednotlivých třídách
 - vést děti ke vzájemné toleranci
 - zachytit děti z rizikových prostředí
 - postupné snižování neomluvené absence, zejména u žáků vyšších ročníků
 - snažit se o to, aby se rodiče zabývali problémy svých dětí a pomáhat jim při hledání řešení
 - předat žákům přehled o všech nebezpečích a rizikových formách chování
 - celoročně a ve všech předmětech na toto téma diskutovat
 - připravit je na možnost setkání se špatným člověkem, drogou a jiným nebezpečím, umět odmítnout a reagovat
 - naučit žáky najít a poskytnout pomoc, umět komunikovat slinkami pomoci a vyhledat je
- Hlavní východiska pro zpracování PPŠ :

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Národní strategie protidrogové politiky na období
- Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020
- Krajský plán primární prevence na léta 2019 – 2022

ZÁKONY

- 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) - ve znění zákona č. 178/2016 Sb., s účinností ke dni 1. září 2016
- 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 94/ 1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

VYHLÁŠKY

- vyhláška 27/2016: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- vyhláška 197/2016 Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 116/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28
- Novela 412/2006 Vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005 Sb.

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT- 21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č.j. 21291/2010 – 28
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14423/99-22
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č.j.: 10194/2002 –14
- Metodický pokyn MŠMT ČR k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002-14
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005-25
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních související normy:
- Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách
- Zákon o sociálně -právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny -platné znění od 1. 1. 2015 – více ohlašovací povinnosti školy
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č. j.: 25884/2003-24
- Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1. 6. 2015

Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

- koordinuje a dohlíží na plnění školní preventivní strategie, MPP pro daný školní rok,
- vypracovává minimální preventivní program pro daný školní rok, který vychází ze školní preventivní strategie (včetně všech příloh),
- koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších forem rizikového chování,
- koordinuje a realizuje aktivity školy zaměřené na prevenci projevů rizikového chování,
- koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy (PPP, SPC, OSPOD, Policie ČR), které mají v kompetenci problematiku prevence projevů rizikového chování,
- metodicky vede pedagogické pracovníky školy v oblasti prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, výchovné komise, preventivní práce s třídními kolektivy apod.),
- koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování,
- úzce spolupracuje s oblastním metodikem prevence, vedením školy a výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů,
- spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností projevů forem rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd,
- aktuálně reaguje na varovné signály spojené s možností projevů forem rizikového chování,
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků

Základní cíle:

- seznámit ředitelku a ostatní spolupracovníky s minimálním programem
- pro jeho realizaci získat důvěru a podporu rodičů a veřejnosti
- poskytnout žákům pravdivé a aktuální informace, zejména dosáhnout změny postojů a chování
- zamezit cestě vzniku návykových látek, rizikového chování
- vytváření příznivého klimatu školy i jednotlivých tříd
- zvýšit pozornost dětem se slabším sociálním zázemím
- nabízet žákům alternativním volnočasové programy
- posílit kladný postoj ke svému zdraví - výchova ke zdravému životnímu stylu
- vyhledávání problémových projevů
- preventivní práce s třídními kolektivy
- aktivní spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů změn chování u žáků
- spolupracovat s pedagogickými i nepedagogickými pracovníky - zejména s výchovným poradcem, rodiči, vedoucími zájmových kroužků, odborníky z pedagogicko psychologické poradny, okresním protidrogovým koordinátorem, Policií ČR, OSPOD
- zvyšovat odbornost a kvalifikaci školní preventistky
- aktivní spolupráce se **Školním poradenským zařízením** (Mgr. M. Francová zástupkyně školy a výchovná poradkyně, Mgr. Renata Fialová – metodik prevence, Mgr. Pavla Freharová – speciální pedagog)

Na realizaci MPP se aktivně podílejí všichni členové pedagogického sboru, tedy nejen vyučující, asistentky pedagogů, ale také vychovatelky ŠD a zapojeni jsou i hospodářští pracovníci školy, neboť i oni ovlivňují celkové klima školy.

4) Struktura a zaměření MPP na I. stupni

Primární prevenci na I. stupni vykonává učitel v rámci předmětů jako je přírodověda, vlastivěda a prvouka, tělesná výchova.

Za důležité se považuje usnadnění přechodu žáků z mateřské školy na základní školu a vytvoření vhodného klimatu ve třídě.

Dále je nutné:

- upevňovat základní návyky - hygiena, životospráva
- zaměřit pozornost na žáky, kteří mají problémy s učením a pokud možno včas odhalit specifickou poruchu učení
- zaměřit se na takové chování žáků, které by mohlo poukazovat na problémy ve skupině (např. šikana) a vzniklou situaci vhodně řešit
- zaměřit se na komunikaci mezi žáky nejen v rámci školy, ale i mezi školami v okolí
- pravidelně komunikovat a spolupracovat s rodiči

Okruhy základních témat:

1. ročník

- moje rodina
- vztahy mezi členy rodiny
- úcta, pomoc, vzájemné pochopení v rodině, ve škole, úcta ke starým lidem
- péče o zevnějšek - osobní hygiena
- zdravá výživa
- nabídka volnočasových aktivit

2. ročník

- formování základního vztahu a úcty k životu, vlastní osobě, okolí kolem sebe
- uvědomování si vlastní individuality
- osvojování přátelského způsobu chování ve třídě, mimo školu, k nemocným, starým a opuštěným lidem
- nabídka volnočasových aktivit

3. ročník

- osvojování asertivního chování
- zdravý denní režim - práce, odpočinek, spánek
- základní pravidla při užívání léků - nebezpečí nevhodného užívání (návykovost)
- základní stravovací návyky - význam pitného režimu - škodlivost konzumace a užívání kávy, alkoholu, drog, tabákových výrobků
- nebezpečí zneužití domácích chemických a čisticích prostředků
- nabídka volnočasových aktivit

4. ročník

- nácvik modelových situací, jak odmítat cigarety, alkohol a jiné návykové látky
- návykové látky a bezpečnost v dopravě
- instituce pomáhající při problémech s návykovými látkami - dětská krizová centra, linky důvěry
- nabídka volnočasových aktivit

5. ročník

- školní šikana, záškoláctví, kriminalita, nebezpečnost náboženských sekt
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči
- reklama a návykové látky
- vytváření vlastních návrhů reklamy propagující zdravý způsob života
- orientace v seznamu důležitých adres a telefonů služeb odborné pomoci
- nabídka volnočasových aktivit

5) Struktura a zaměření MPP na II. stupni

S tématy z oblasti prevence se pracuje hlavně v předmětech, jako je výchova ke zdraví, výchova k občanství, český jazyk (sloh, literatura), přírodopis, chemie a tělesná výchova.

Při práci lze využít metod: výkladu, skupinové práce (řešení problémových situací) samostatné práce, diskuze, přednášky, projektové dny

Hlavní zaměření na:

- podporu vhodného klimatu ve třídě
- včasné odhalení šikany (včetně kyberšikany) a její správné vyšetření
- předání dostatečných informací o návykových látkách a jejich vlivu na zdraví člověka
- prevenci kouření
- prevenci záškoláctví
- včasné upozornění na nevhodné sociální prostředí v rodině
- zaměření se na komunikaci a spolupráci mezi žáky nejen v rámci školy, ale i mezi školami v okolí
- prevence poruch příjmu potravy
- zaměření se na propagaci zdravého životního stylu

6. ročník

- zaměření na rozvoj komunikačních schopností - ČJ, sloh
- výchova ke zdravému životnímu stylu (škodlivost kouření, alkoholu) – VZ, VO
- lidské konflikty a jejich rozšíření, sociální situace – VZ, VO, Tv
- rozvoj etického a právního vědomí, občanské postoje - VO
- patologické jevy - vandalismus, šikana, kyberšikana (nebezpečí a její důsledky) - třídnické hodiny
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči

7. ročník

- pojem droga, fyzická a psychická závislost, její stádia – VZ, VO
- zdravotní účinky drogy – VZ, VO, Př
- patologické hráčství - gamblerství, nebezpečí sekt, projevy rasismu, kriminality – VZ, VO
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči, nabídka volnočasových aktivit

8. ročník

- zvýšenou pozornost věnovat rizikovým skupinám žáků
- pojem vztahu: droga – sex -AIDS - kriminalita – VZ, VO
- droga a společnost, kontakt s drogou, její odmítání – VZ, VO
- gamblerství, nebezpečí sekt, projevy rasismu a kriminality – VZ, VO
- kyberšikana – nebezpečí a její důsledky - informatika
- základní informace o dějinách Romů – dějepis, český jazyk
- včasná a důsledná spolupráce s rodiči
- nabídka volnočasových aktivit

9. ročník

- videoprogramy s protidrogovou tematikou – VZ, VO, Př
- návykové látky a bezpečnost v dopravě
- instituce pomáhající při problémech s návykovými látkami – dětská krizová centra, linky důvěry
- v protidrogovém působení využívat vrstevníků
- vhodná profesní příprava
- nabídka volnočasových aktivit

6. Propagace

Informace o propagaci rizikového chování mohou všichni zúčastnění nalézt v těchto zdrojích:

- na webových stránkách školy je zveřejněn obsah PPŠ
- nástěnka Prevence v přízemí školy ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Brodek u Konice

- pravidelné schůzky s rodiči, třídní schůzky
- školní informační nástěnka s preventivní tematikou (hlavní budova v přízemí vedle sborovny)
 - emailová adresa – škola, metodik prevence
 - konzultační hodiny školní preventistky: každý čtvrtek: 11.20 – 12: 30 hod.

7. Zaměření MPP

Je zaměřen na prevenci, evidenci a eliminaci rizikového chování, vytváření zdravého sebevědomí žáků, teambuilding žákovských kolektivů i jako předcházení rizikového chování a vytváření komunikativního prostředí na škole.

S PPŠ jsou seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci, kopie je umístěna ve sborovně, na www stránkách školy a u ŠMP. Aktuální informace jsou průběžně sdělovány třídním učitelům. Rodiče jsou seznámeni s MPP na třídních schůzkách a prostřednictvím www stránek, žáci prostřednictvím třídních učitelů

8. Obecné zásady MPP (všichni učitelé, popř. nepedagogičtí pracovníci)

- vytvářet příjemné a klidné mikroklima školy
- vytvářet optimální podmínky pro vzdělávání žáků
- včas odhalovat a podchycovat poruchy vývoje, učení a chování u žáků
- soustavně a pečlivě sledovat vývojové a individuální potřeby žáků
- posilovat zdravou sebedůvěru žáků
- učit žáky překonávat problémy a zátěžové situace
- rozlišovat hierarchii hodnot
- navázat úzký kontakt mezi školou a rodiči
- propagovat a nabízet dětem sport i jinou zájmovou činnost pro smysluplné využití volného času (kroužky ve škole)
- ujasňovat žákům nenásilnou formou smysl života

9) Aktivity vrámci školy

Podzim 2020 - 1. pololetí

- seznámit pedagogické pracovníky s preventivním programem školy na rok 2020/2021 a jeho schválení na pedagogické radě (preventistka)
- předkládat žákům nabídky oborů v ZUŠ, seznámit je se školními a mimoškolními kroužky (třídní učitelé)
- připravit informační nástěnku v přízemí vedle sborovny, která slouží k předání důležitých informací z oblasti primární prevence (důležitá telefonní čísla: Linky důvěry ...) - (preventistka)
- organizace třídnických hodin, kde se probírají problémy týkající se dané třídy, rozbor negativních jevů ve třídě – hodiny slouží k vytvoření vhodnějšího klimatu ve skupině – zaměření na odmítání návykových látek (třídní učitelé)
- na třídních schůzkách seznámit rodiče s preventivním programem školy, informovat o zařízeních v okrese PV a OL zabývajících se poradenstvím, prevencí a léčbou drogově závislých (třídní učitelé, preventista)
- zařazování protidrogové tematiky do jednotlivých předmětů, dle učebního plánu (všichni učitelé průběžně)
- individuální přístup k žákům s výukovými problémy nebo ze sociálně slabých rodin (všichni učitelé průběžně)
- doplňování videoprogramů, literatury, brožur, informačních letáků s protidrogovou tematikou (preventista)
- odběr časopisu Prevence (preventistka)
- sledovat průběžně absenci žáků, a zamezit tak vzniku záškoláctví, spolupráce s rodiči, pravidelné vyhodnocování (všichni učitelé průběžně)
- sledovat zásadní změny v chování žáků, záškoláctví, šikana, brutalita, oblékání, chování v kolektivu, apatie, únava, zanedbávání stravování – anorexie (všichni učitelé průběžně)

Jaro 2021 – 2. pololetí

- organizace třídnických hodin, kde se probírají problémy týkající se dané třídy, rozbor negativních jevů ve třídě – hodiny slouží k vytvoření vhodnějšího klimatu ve skupině – zaměření na odmítání kouření (všichni třídní učitelé)
- zařazování protidrogové tematiky do jednotlivých předmětů dle učebního plánu (všichni učitelé průběžně)
- individuální přístup k žákům s výukovými problémy nebo ze sociálně slabých rodin (všichni učitelé průběžně)
- doplňování videoprogramů, literatury, brožur, informačních letáků s protidrogovou tematikou (preventista)
- odběr časopisu Prevence (preventistka)
- sledovat průběžně absenci žáků, a zamezit tak vzniku záškoláctví, spolupráce s rodiči, pravidelné vyhodnocování (všichni učitelé průběžně)
- sledovat zásadní změny v chování žáků, záškoláctví, šikana, brutalita, oblékání, chování v kolektivu, apatie, únava, zanedbávání stravování – anorexie (všichni učitelé průběžně)
- beseda s pracovníkem protidrogového centra, pracovníkem Pedagogicko – psychologické poradny v Prostějově, s Policií ČR
- školní výlety - dochází k dokonalejšímu poznání žáků navzájem a k vytvoření vhodnějšího sociálního klimatu, posílení soudržnosti kolektivu (všichni učitelé)

**Příprava školních akcí, jež napomáhají na škole zamezovat či zmírnit
rizikové chování u dětí:**

- **školní kulturní a sportovně společenské akce** (návštěva divadel, účast na sportovních soutěžích atd.) - dle aktuální nabídky během celého školního roku – všichni učitelé
- **soutěže s preventivní tematikou** – Den dopravní výchovy, Děti, pozor červená, Požární ochrana očima dětí –učitelé výtvarné výchovy a českého jazyka na 1. stupni a na 2. stupni) – během celého roku
- **Den dopravní výchovy** – všechny třídy (září – 24. 9. 2020)
- **Školní a třídní projekty**
- **Mimoškolní akce** (návštěvy kulturních představení – divadlo, kino, muzeum ...)
- **Den se složkami integrovaného záchranného systému v Prostějově** – (jaro 2021, třídní učitelé)
- **Den dětí** – sportovně relaxační den (všichni učitelé) – jaro 2021

- **školní třídní besídky** (Mikuláš, Vánoce 2020, Den matek – květen 2020) – školní družina
- **Projekt – Zdravé zuby** – 1. stupeň
- **průběžně besedy pro žáky 1. a 2. stupně** – Návykové látky – (kouření, alkohol, drogy, sociální sítě)
- **zábavná odpoledne ve školní družině** – (např. Drakiáda, Pohádkový les atd.)
- **činnost školních zájmových kroužků a doučování (ŠABLONY)** – během celého školního roku
- **školní výlety** (konec školního roku, třídní učitelé)
- **ANKETY – vztahy ve třídě, mezi spolužáky ...**
- **aktivní využívání školních relaxačních zón a herních prvků**

Projekty: „Ovoce a zelenina do škol“ a „Mléko do škol“

Plánované akce s preventivní tematikou:

1. 9.	Zahájení školního roku 2020/2021, poučení o bezpečnosti, školní řád (1. – 9. ročník)
4. 9.	Hrádek Lipová – 4., 5. třída
4. 9.	Jednov – prohlídka, zajímavá místa 9. třída
17. 9.	Návštěva DDH Prostějov 4. třída (Freharová, Vodáková)
18. 9.	Projektový den mimo školu – JSME KAMARÁDI – 6. třída
24. 9.	Den dopravní výchovy – projektový den
23.9.,24. 9.	Pískování - ŠD
1. 10.	Autorské čtení I. Březinová – 1. – 3. třída 10:00
?	Přírodovědný klokan
20.10.	Malý princ na Zemi – 4., 5. třída ?
26. 10.	pedagogický sbor – školení – formativní hodnocení
27. 10.	pedagogický sbor – školení – formativní hodnocení
23.11.	Teambuilding 6. třída

9. až 20. 11.	Bobřík informatiky
5. 12.	Mikulášská nadílka – žáci 8. třídy
8.,10. 12.	Primární prevence HRA NA HRANĚ - 7.a 8. třída
15.,17.12.	Primární prevence HRA NA HRANĚ - 9. třída
	Olympiáda v českém jazyce – školní kolo
21.12.	Třídní vánoční besídka
22. 12.	Vánoční Olomouc - kino Šantovka - PODLE SITUACE
	Matematická olympiáda Z5, Z9
	Dějepisná olympiáda okresní kolo
25.-27. 1.	Lyžařský kurz Karlov pod Pradědem
	Matematická soutěž Pangea

Březen 2021	Matematický klokan Školení první pomoci pro druhý stupeň
----------------	---

Duben 2021	Uklid' si svou obec – ekologický den Pythagoriáda Den se složkami IZS - Prostějov
---------------	---

Květen, červen 2021	Den dětí Malá chemická olympiáda Školní výlety Sportovní den
---------------------------	---

Konání a organizace akcí bude přizpůsobena epidemiologické situaci (COVID 19)

10) Spolupráce školy s jinými organizacemi

Spolupráce s Policií ČR, s Hasičským záchranným sborem v Konici, s PPP Prostějov, K-centrem, Podané ruce Prostějov, s Odborem sociálně právní ochrany dětí a mládeže Konice, Krajskou hygienickou stanicí a s místními organizacemi (sbor dobrovolných hasičů, TJ Jiskra, obecními úřady přilehlých obcí).

11. Hodnocení MPP

Průběžné vyhodnocování – na čtvrtletních a pololetních pedagogických radách
Průběžné vyhodnocování představuje vedení záznamů o realizovaných aktivitách v průběhu školního roku s jejich stručným hodnocením – zakládá ŠMP

12) Pravidla pro řešení přestupků žáků proti školnímu řádu

Přestupky jsou řešeny podle jejich závažnosti

1. Třídní učitel prošetří přestupek, navrhuje řešení

- informuje rodiče
- informuje výchovného poradce, školního preventistu, provedou zápis
- kontroluje přijatá opatření

2. Výchovný poradce na doporučení třídního učitele, na žádost rodičů

- ve spolupráci s třídním učitelem, psychologem, zainteresovanými pedagogy a žáky prošetří přestupek
- navrhuje řešení, provede zápis
- informuje rodiče
- kontroluje přijatá opatření

3. Metodik prevence na základě doporučení pedagogů

- ve spolupráci s třídním učitelem, výchovným poradcem, psychologem, zainteresovanými pedagogy a žáky prošetří přestupek, navrhuje řešení, provede zápis, informuje rodiče kontroluje přijatá opatření

4. Ředitelka školy

- seznámí se s řešenými přestupky, s navrženými opatřeními
- svolává výchovnou komisi
- v případě potřeby žádá o pomoc odborníky
- podle potřeby jedná s rodiči
- podle potřeby hlásí přestupek příslušným orgánům

5. Výchovná komise

- pozve rodiče k jednání
- projedná přestupek žáka
- navrhne řešení, provede zápis

Schránky důvěry – budova 1. stupně i 2. stupně

Součástí činnosti školní preventistky je také **SEBEVZDĚLÁVÁNÍ** (účast na setkáních školních metodiků prevence, Krajská konference primární prevence – podzim 2020 v Olomouci atd. podle nabídky.

Provoz školy ve školním roce 2020/2021 vzhledem ke Covid-19

Důležitá preventivní opatření

V případě konkrétních mimořádných situací spojených s onemocněním covid-19 je škola vždy povinna postupovat podle pokynů KHS a dodržovat všechna aktuálně platná mimořádná opatření vyhlášená pro dané území příslušnou KHS nebo plošně MZd. Následující pravidla se mohou měnit v souvislosti se stupni pohotovosti v oblasti ochrany veřejného zdraví („semafor“).

Je kladen důraz na dezinfekci povrchů nebo předmětů, které používá větší počet lidí (*např. kliky dveří, spínače světla, klávesnice a počítačové myši, baterie u umyvadel, splachovadla, tlačítka u zásobníků mýdel či dezinfekce*).

Žáci:

- *žáci si ihned po vstupu do budovy školy umyjí ruce mýdlem a teplou vodou, provedou dezinfekci rukou – vše pod dohledem pedagogického pracovníka*
- *platí zákaz vstupu do budovy školy osobám, které vykazují příznaky infekčního onemocnění (zvýšená teplota, kašel, nevolnost)*
- *každý žák má ve své aktovce připravenou čistou roušku, kterou v případě potřeby použije dle pokynů pedagogického pracovníka*
- *škola je povinná zajistit oddělení žáka, který vykazuje známky akutního onemocnění, od ostatních. Žákovi bude změřena teplota bezkontaktním teploměrem, žák bude umístěn do izolační místnosti pod dohledem zaměstnance školy, zákonní zástupci žáka budou vyzváni k vyzvednutí žáka v co nejkratší době.*
- *žákovi s přetrvávajícími příznaky infekčního onemocnění, které jsou projevem chronického onemocnění, včetně alergického onemocnění (rýma, kašel), je umožněn vstup do školy pouze v případě, prokáže-li, že netrpí infekční nemocí (potvrzení od lékaře).*

Distanční vzdělávání

Škola poskytuje vzdělávání distančním způsobem, pokud je v důsledku krizových nebo mimořádných opatření (například mimořádným opatřením KHS nebo plošným opatřením MZd) nebo z důvodu nařízení karantény znemožněna osobní přítomnost ve škole více než poloviny žáků alespoň jedné třídy.

V takovém případě je žák povinen účastnit se distančního vzdělávání.

Rodiče jsou o distančním vzdělávání informováni na školním webu, prostřednictvím školního informačního systému, případně telefonicky.

V Brodku u Konice, 21. 9. 2020

Vypracovala Mgr. Renata Fialová
metodik školní prevence

Základní škola a mateřská škola T. G. Masaryka Brodek u Konice,

příspěvková organizace, PSČ 798 46, tel.582 391 193, brodek@volny.cz

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
(Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

**Postup školy při řešení případů s výskytem rizikového chování:
(krizový plán)**

NÁVYKOVÉ LÁTKY – DROGY

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY
(mentální anorexie, mentální bulimie)

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect)

ŠIKANA

KYBERŠIKANA

HOMOFOBIE

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFobie, ANTISEMITISMUS

VANDALISMUS

ZÁŠKOLÁCTVÍ

TABÁK

NÁSILÍ

KRÁDEŽE

PAS (porucha autistického spektra)

Vypracovala: Mgr. Renata Fialová, školní metodik prevence, poslední úprava – září 2020

Postup školy při řešení případů s výskytem rizikového chování:

NÁVYKOVÉ LÁTKY – DROGY

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j.21291/2010-28, příloha č.1

1. TABÁKOVÉ VÝROBKY

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl pokračovat v konzumaci.
- Pedagog dále postupuje podle školního řádu školy; sepiše o události krátký záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek) a předá metodikovi prevence, který jej založí do své agendy.
- Pedagog informuje zákonného zástupce žáka.
- V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dětí. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení.
- Jsou vyvozeny sankce dané školním řádem.

2. ALKOHOL

Konzumace alkoholu ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je třeba alkohol žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností ped. pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, voláme RZS.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagog následovně: o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho alkohol má; okolnosti konzumace alkoholu; zda byly realizovány orientační testy na alkohol a s jakým výsledkem), který odevzdá školnímu metodikovi prevence, který jej založí do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyzve škola ihned zákonného zástupce žáka, aby si jej vyzvedl.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola tuto skutečnost i v případě, že je žák schopen výuky.
- Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce

s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

- Z konzumace alkoholu škola vyvodí sankce dané školním řádem. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- V případě podezření na intoxikaci žáka provede pedagogický pracovník test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce (viz. příloha č.1). Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

1) pedagog nalezne v prostorách školy alkohol

- Tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy.
- Sepíše stručný záznam o události.

2) pedagog zadrží u některého žáka alkohol

- Tekutinu nepodrobuje žádnému testu.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález sepiše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pedagog tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupkyně. Zápis založí školní metodik prevence do své agendy.
- O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dětí.
- V případě potřeby předá zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.
- Škola vyvodí sankce dané školním řádem.

3. Návykové látky

Konzumace NL ve škole

- Návykovou látku je potřeba žákovi odebrat a zajistit, aby v konzumaci dále nepokračoval.
- O události se sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka. Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy
- V případě, že je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, přivolá pedagoga RZS.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagog zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- V případě, že žák není schopen dalšího vyučování, vyzve pedagog zákonného zástupce žáka, aby si dítě vyzvedl.
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
- Zákonnému zástupci ohlásí škola tuto skutečnost i v případě, že je žák schopen výuky. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonného zástupce poskytne školní metodik prevence informaci o možnostech odborné pomoci.
- Škola vyvodí sankce dané školním řádem. (Je třeba rozlišit uživatele od distributora – uživatel je nebezpečný sobě, distributor všem; distribuce je trestným činem, užívání NL porušením školního řádu.)
- Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za protiprávní a rizikové chování.
- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce NL ve škole

Distribuce může být kvalifikována jako trestný čin. **Množství**, které žák distribuuje, **není** nijak **rozhodující**.

Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. **Množství**, které u sebe žák v danou chvíli má, je **rozhodující** pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako **přestupek** nebo v případě množství většího než malého jako **trestný čin** (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

1) pedagog našel NL ve škole

- Látku nepodrobuje žádnému testu.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschová ve školním trezoru.

2) pedagog zadrží u žáka NL

- Látku nepodrobuje žádnému testu.
- O nález ihned uvědomí vedení školy.
- O nález sepiše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pedagog tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo zástupkyně ředitelky. Zápis založí školní metodik prevence do své agendy.
- O nález vyrozumí Policii ČR.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předá pedagog látku lékaři.

3) pedagog má podezření, že žák má OPL u sebe

- Řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultuje s ní další postup a informuje zákonného zástupce žáka.
- Žák je izolován od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádíme osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.3

Kdy, koho a jak informovat:

Pediatra; rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect)

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.5

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy.

1. Dítě se svěří učiteli osobně

- Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- Seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob (ředitelka školy, ŠMP, VP)
- pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
- komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- ohlásit na policii
- ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

2. Informaci se učitel dozví z ankety, dotazníku

- je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupujte jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

3. Učitel se informací dozví od spolužáků či jiných zdrojů

Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenut'te. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

4. Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Devět kroků při řešení počáteční šikany (s níž se ve své praxi setkáte nejpravděpodobněji)

Schéma první pomoci:

- 1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda nejde o neobvyklou formu šikanování**
 - úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a obětmi
 - nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti
- 2. Rozhovor s informátory a obětmi**
 - po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s obětmi (ne s podezřelými pachateli)
 - při rozhovoru s obětmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů)
- 3. Nalezení vhodných svědků**
 - vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s obětmi sympatizují, kamarádi s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)
- 4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky**
 - rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli
 - vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
 - vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu je považována konfrontace obětí a agresorů
 - ROZHOVOR SE SVĚDKY
svědky vyslechnout postupně, pokud se rozcházejí ve výpovědi je možná konfrontace všech svědků, navodit atmosféru podpory a povzbuzení, že jejich spolupráce nebude prozrazena a je zajištěna jejich bezpečnost, vše si zapisovat
- 5. Ochrana obětí**
- 6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi**
 - je to poslední krok ve vyšetřování
 - dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor
 - cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběti, ale i je samé před následky jejich činů
 - ROZHOVOR S AGRESORY
Agresor se po rozhovoru nesmí vrátit zpět do třídy!
 - 1. Zahřívací předkolo**
Sednout si proti agresorovi, říct mu to „natvrdo“, chtít vědět, co všechno dělal, upozornit na zapisování, potom mlčet!
 - 2. Monolog**
narušit mu jeho prostor, dívat se do očí, nepovzbuzovat, jen si vše zapisovat, počkat až domluví
 - 3. Dialog - doplňující otázky**
klást otázky tak, aby se zapletl do vlastních lží, stupňovat citové napětí, nabídnout polehčující okolnosti v případě přiznání se, nechat si od něj podepsat zápis.
Zopakovat se všemi agresory. Každého po rozhovoru odvést do jiné třídy.

4. Konfrontace

všem agresorům naráz oznámit, jak kdo z nich vypovídal
začnou se mezi sebou dohadovat a pomlouvat

7. Výchovná komise

- v rámci společného setkání pedagogů a žáka-agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních

8. Rozhovor s rodiči oběti

- rodiče je třeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních

9. Práce s celou třídou

Nejčastější chyby:

- učitelé nepracují s faktem zásadní odlišnosti řešení u počátečních a u pokročilých šikan
- při vyšetřování se nebere zřetel na trauma, stud a mlčenlivost znásilněné oběti
- berou se vážně falešní svědci, kterým poručil „šéf“ agresorů
- bezprostředně se konfrontuje výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů
- pedagog vyšetřuje šikanu přímo ve třídě
- ředitel si pozve najednou údajné oběti, údajné agresory a jejich rodiče, některé pedagogy a vyšetřuje to z jedné vody načisto
- po vyšetření šikany se naráz pozvou všichni - rodiče agresorů, oběti i s jejich ratolestmi
- nezřídka se oběť nechá odejít ze školy, případně se převedeno vedlejší třídy, přičemž šikanování se dále prohlubuje a zdokonaluje

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

- ☐ Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
- ☐ Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup.
- ☐ Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
- ☐ Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
 - a. **Kdo** je obětí, popřípadě **kolik** obětí je
 - b. **Kdo** je agresorem, **kolik** agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
 - c. **Co, kdy, kde, a jak** dělali agresori obětím?
 - d. **K jak** závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - e. **Jak dlouho** šikana trvá?
- ☐ Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany.
- ☐ Poprosit je o pomoc.
- ☐ Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. **NIKDY** neřešit problém opřed celou třídou!
- ☐ Zajistit ochranu oběti šikany.
- ☐ Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. **NIKDY** konfrontace obětí a agresorů!
Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
- ☐ Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, školním metodik prevence sociálně patologických jevů, případně psycholog). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
- ☐ Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.

- ❑ Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
- ❑ Rozebrat situace ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třidu i nadále pozorně sledovat.

Brutální šikana

Případy brutální šikany nejsou na našich školách tak řídkým jevem, jak by se mohlo zdát. Nevyhýbají se žádnému typu školy, nejsou ani výsadou "pastřáků" nebo "učňáků". Při provalení skupinového násilí se většinou projeví naprostá bezmocnost školy, která je kromě jiného dána také mimořádnými nároky na diagnostiku a léčbu téhle zvláštní podoby šikany, pracovně nazvané školní lynčování

V případě brutální šikany se doporučuje postupovat následujícím způsobem

1. Zvládnout šok a postarat se o oběť

Pedagog musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnutnější pomoc a ochranu. Žák, který se stal obětí, je totiž v zoufalé situaci, bojí se o život, je třeba zraněný. Láska, soucit a odvaha mohou být tou nejdůležitější součástí pomoci.

2. Přivolat pomoc

Učitel by měl zalarmovat všechny své kolegy, ale neměl by nechat třídu bez dozoru. Vyslat pro ostatní učitele třeba žáka, který nebyl do šikanování zapojený. Situace je natolik závažná, že je třeba přerušit vyučování.

3. Zabránit domluvě

Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.

4. Poskytnout oběti pomoc a bezpečí

Někdy dochází k tomu, že postižený žák je vážně zraněný, v tom případě je třeba zavolat RZS a informovat rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožité trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.

5. Přivolat policii

Škola je povinna nahlásit celou věc policii, ale měla by jednat nezávisle na ní. (Policie se může opozdit a přijet až některý další den.) To znamená, začít rychle, ten samý den vlastní vyšetřování. Nejlépe je vyslechnout po jednom všechny účastníky a jejich výpovědi pak dát postupně dohromady. Ideální je, když policie při svém vyšetřování vychází z materiálů a zjištění školy. Není to ale bohužel obvyklá praxe. Podle zkušeností je vhodné obrátit se přímo na kriminální policii, kde jsou zřízeny funkce specialistů pro mládež. Pro výchovnou pomoc je

však zásah policie málo významný, to už je úkolem školy.

KYBERŠIKANA

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.7

Co může dělat škola

- 1) Pracovat na povědomí
- 2) Školní řád musí respektovat i tento fenomén
- 3) Definovat kompetence v rámci školy
- 4) Definovat kompetence mimo školu
- 5) Začlenění tématu do výuky
- 6) Vzdělávání pedagogů
- 7) Podpora pozitivního využívání technologií

Co může dělat pedagog

- 1) Posílit empatii mezi žáky
- 2) Pracovat na klimatu
- 3) Vést k úctě k druhým
- 4) Dávat pozitivní zpětnou vazbu
- 5) Vytvářet dobré vztahy

Co dělat?

- 1) Rozhovor s účastníky
- 2) Zapojení rodičů
- 3) Diskuze ve škole
- 4) Zapojení učitelů
- 5) V případě podezření vyrozumět orgány činné v TŘ

Oběti je třeba doporučit, aby

- Neodpovídala
- Ukládala důkazy (screenshoty)
- Mluvila o tom, co se jí děje

HOMOFOBIE

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.8

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem.

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní. Je nanejvýš vhodné nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem a to i tehdy, je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků a studentů. Je vhodné připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejné práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěli k duchovnímu vývoji lidstva.

Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch studujících, kteří jsou v něm znevýhodněni. Vývoj homofobní šikany v mnoha směru odpovídá vývoj jiných typů šikany a platí zde, že včasné zaznamenání a řešení problémů ve vztazích ve třídě může zabránit vzniku mnohem vážnějších a obtížně řešitelných problémů spojených s již rozvinutou šikanou.

V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého ze studentů. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků či studentů má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive s homofobní šikanou, je jistě možné se studujícím promluvit, avšak eventuální řešení intrapsychických problémů či problémů ve vztazích s rodinou je vhodné přenechat spíše na odbornících.

V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči bez domluvy se studujícím či konzultace s odborníkem, neboť takové informace mohou napáchat značnou škodu.

Nejen, že nemusí být pravdivé, ale i v případě, kdy se zakládá taková domněnka na pravdě, je třeba postupovat vysoce opatrně a jedná se o záležitost patřící spíše do kompetence psychologa nebo sexuologa.

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.9

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

- Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
- Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
- Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.
- Zaměřit výuku na tyto problémy.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.
- Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.
- V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR)

Nevhodné přístupy:

- Moralizování a skandalizace bez obeznámenosti s problematikou mládeže a extremismu;
- Okamžité vyhrožování tresty a zákonnými postihy v případě kontroverzních názorů v běžných diskusích;
- Nezkoumání motivace lidí k určitému jednání, které se na první pohled může jevit extremistické, ale nemusí takové být.
- Přejímání extremistických názorů do výuky a argumentace s cílem zalíbit se extremisticky orientované mládeži.

VANDALISMUS

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.10

Doporučený postup

1. Podmínky zacházení se školním majetkem zakotvit do školního řádu a to včetně sankcí, které škola použije v případě, že se někdo dopustí úmyslného ničení majetku. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost. Předpokladem je současně písemné stvrzení zákonnými zástupci žáka o seznámení se školním řádem.
2. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhejte po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.
3. Opakovaně s žáky a žákyněmi komunikujte na téma ochrana majetku a zacházení s cizím majetkem.
4. Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyzumívejte o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyní a dohodněte s nimi způsob náhrady škody.
5. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyzumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
6. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.
7. O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti:
8. kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...

9. Snažte se vždy dobrat příčiny takového jednání a s ní následně pracovat.

Kdy hlásit rodičům?

V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

- viz. školní řád

TABÁK

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.12

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

- viz školní řád:

„Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

1. Prostory školy jsou označeny viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory.
2. Kouření v prostorách školy je zakázáno pod sankcemi uvedenými ve vyhlášce o základním vzdělávání.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
4. V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
6. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.“

NÁSILÍ

vychází z metodického doporučení MŠMT č.j. 21291/2010-28, příloha č.13

ZBRANĚ VE ŠKOLE – nože, nejrůznější obušky, hvězdice, tyče, struny apod. Nejčastěji s nimi děti na základní škole zraní samy sebe. Zraní-li někoho druhého, je to spíš nešikovností obou, než úmyslem.

Doporučený postup:

- Zaveďte občas řeč na podobné předměty, kdo už viděl zbraň, kde, čí rodiče mají zbraně doma a proč – zjistíte **zájem o problematiku, dostupnost a zmapujete terén**
- Na schůzkách s rodiči **jasně deklarujte**, že děti mívají podivné nápady a jestliže má někdo doma zbraně, bylo by moudré, kdyby dodržoval bezpečností předpisy
- Jestliže někdo něco podobného do školy přinesl, obvykle se s tím někomu pochlubí – je nutné budovat síť „informátorů“, kterou k vám tato zpráva svižně doputuje
- Kdykoliv se někde ve světě nějaká střelba ve škole odehraje, mluvte o tom s dětmi (hlavně o tom jenom nemluvte vy dětem!)
- Nošení zbraní do školy **zakažte školním řádem** a často informujte žáky, co se všechno stane, když je někdo bude u sebe mít.
- Všechny viditelné zbraně **okamžitě zabavujte** a vracejte až rodičům a po velkých obstrukcích, na základě zápisů, záznamů a všelijakých hlášení. Každý přestupek proti školnímu řádu z této kategorie oceňte výchovným opatřením.
- Jakmile si děti začnou vzájemně líčit včerejší film, ve kterém někdo nesmrtelný kolem sebe mával nožem, zaveďte na to hovor. Zvláště **malým dětem donekonečna opakujte, že zásah zbraní bolí** a může člověka i zabít.
- Jakékoliv zranění jednoho žáka jiným za použití zbraně nezamlčujte, ale okamžitě to řešte. Do řešení zapojte rodiče, poškozeného i útočníka a nebojte se volat policii. Útočník nesmí z vyšetřování vyjít jako hrdina!
- Na střední škole a vyšším stupni základní školy **nikdy žádné dítě netlačte do kouta a neprovokujte zbytečným tlakem!** Obvykle zaútočí proto, že jste se dotkli jeho důstojnosti.

ÚTOKY NA UČITELE – skutečné fyzické útoky jsou u nás velmi řídkým jevem, občas se vyskytuje vyhrožování, celkem často pak verbální útoky. Při normálním důstojném průběhu komunikace mezi pedagogy a žáky by se to nemělo stávat. Výjimky mohou představovat děti s poruchami chování, které se v afektu mohou verbálního útoku dopustit.

Doporučený postup

- Jakmile se žák začne chovat agresivně, začne vyskakovat nebo je zřejmé, že je rozrušený, **okamžitě se s ním přestaňte dohadovat**. Snižte hlas do klidnější polohy, mluvte spisovně, jasně a snažte se hovor ukončit nějak neutrálně.
- Je úplně jedno kdo je v pravu, kde je pravda a tak podobně, **nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula aktuální hrozba**.
- Důležitá je podpora zbytku třídy, kdyby útočník vytáhnul nějakou zbraň, budete jejich pomoc potřebovat. Alespoň jeden z nich musí najít chuť a odvahu doběhnout pro někoho dospělého.

Za „normálních“ okolností se útoky pohybují pouze ve verbální rovině. Jestliže se dítě zvedne a začne vám sprostě nadávat uprostřed hodiny, je to ošemetná situace. Důležité je, aby nestrhnuo celou třídu. Jakmile začnou bučet, hučet, nadávat a pokřikovat všichni, zvládá se to dost těžko.

- Jde-li o osamělého útočníka, který je rozčilený, platí to stejné, co při hrozbě fyzickým útokem.
- Jestliže je útočník chronicky drzý nebo se potřebuje jen nějak vyjádřit, pomáhají dlouhé vážné pohledy, pohledy zraněné laně nebo zvolání: „Ale Pepo, už tě to zase bere?“ Humor zchladí překvapivě dost horkých chvil. Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem. Za každou cenu musíte udržet třídu na své straně! Jakmile se zapojí do agrese víc dětí, začíná to být nebezpečné.
- Když cítíte, že třída je na vážkách, budete je muset buď dojmout, anebo zastrašit. Mezi dětmi jsou vždy takové, které lze buď dojmout, nebo zastrašit. Máte-li čím vyhrožovat, zkuste to. Nemáte-li, budete muset dojmat nebo apelovat na čest, slušnost, spravedlnost atp. Je jednodušší, když agresora umravní samy děti.
- Některé děti prostě nemají rády, když se někomu ubližuje. Svou etudu věnujte především jim. Začněte být osobnější - Můžete zkusit vyprávění o tom, jak jste si vždycky přáli učit děti, něco jim dávat, jak tu práci máte rádi, ale vždycky vás tolik zamrzí, když...
- Ještě vždycky můžete z rozbouřené třídy odejít, ale berte to jako poslední možnost. Zbabělost vám totiž děti nikdy neodpustí a jako zbabělost to v každém případě vyzní.

Útoky na příslušníky marginálních skupin – jsou jedním z největších současných problémů. Útočí se na děti cizinců, na děti chudé, na ty, které nenosí značkové oblečení, na Romy v převážně neromských třídách, na Neromy v převážně romských třídách, na děti příliš chytré, málo chytré... Útoky nabývají nejrůznějších podob od vysmívání a pošklebování přes vyčleňování z kolektivu až po fyzické útoky. Vzhledem k tomu, že zostouzení marginálních skupin je veřejností běžně tolerované, vtipy o přistěhovalcích, Romech, homosexuálech nebo blondýnách jsou často vyprávěny nejen doma u večere, ale i ve sdělovacích prostředcích, je obtížné postavit tomu hráz. V každém případě je to ale nutné.

Doporučený postup

- Na základní škole plní děti povinnou školní docházku a nemohou se tomu vyhnout, proto je naprosto nezbytné, aby se zde cítili bezpečně = neustále prosazujte zásady rovnosti
- Jakmile se objeví první verbální a zdánlivě nevinný útok (u nejmladších školních dětí) ihned reagujte velice a problém (nikoliv zdroj pohoršení, tedy útočníka) pečlivě rozeberte
- Rozbory trpělivě opakujte při jakémkoliv podobném náznaku.
- Nezapojujte se do vyprávění vtipů o jakémkoliv marginální skupině a nic takového veřejně netrpte a nepodporujte takové stereotypy.
- Snažte se přiblížit ostatním dětem kulturu jejich spolužáků třeba prostřednictvím projektů nebo týdnů zaměřených na danou problematiku. U mladších dětí se vám podaří zapojit i rodiče, což bude ze všeho nejúčinnější, neboť děti si všechny předsudky přinášejí obvykle z domova.
- Při jakémkoliv použití názvu nějaké skupiny jako nadávky reagujte u malých dětí vysvětlováním a rozborem, u velkých jasným a hlasitým odmítnutím takových způsobů.

Verbální agrese + hrubé a vulgární výrazy – jsou obdobně jako útoky na marginální skupiny velmi častým jevem. A rovněž jako v předchozím případě, je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že to není normální chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

Doporučený postup

- Kromě školního řádu, jako nezbytného základního kodexu, mějte ve škole stanovena i obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot. Tato pravidla tvořte společně se žáky a jasně v nich deklarujte požadavek slušného mluvení a chování. Nezaručí to, že se tak všichni budou chovat, ale vulgární mluvu to jasně odkáže do roviny nepřijatelnosti.
- Mladší děti trpělivě opravujte a dávejte jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.

Doporučený postup

1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sděluje žákyním a žákům od počátku jejich docházky do školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojde, anebo rozčílí následek takového jednání.
2. Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
3. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci. Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí
4. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
5. Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, **nezačínajte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínajte tímto způsobem.
6. O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...

Č. j. MSMT-5217/2017-1

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže Příloha č. 22

Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany jejich zdraví.

Nastavení systémové metodické podpory a práce s rodinou a školou či školským zařízením.

Charakteristika poruch autistického spektra

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN - 10) jsou označovány jako pervazivní (všepřonikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- *sociální interakce a sociálního chování,*
- *verbální i neverbální komunikace,*
- *v oblasti představitivosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.*

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. I v případě nejlehčích forem postižení zhoršují sociabilitu a ztěžují zařazení jedince do společnosti. Více podrobností k odlišnostem a projevům v jednotlivých oblastech je popsáno v následující části.

Specifika v chování žáků s poruchou autistického spektra

PAS jsou celoživotní, některé projevy s věkem mizí, jiné se zase mohou objevit. Děti, žáci a studenti (dále jen „žák“) s PAS považujeme ve školské praxi za žáky s různou mírou speciálních vzdělávacích potřeb. Chování a jednání žáků s PAS ovlivňuje především odlišné vnímání, porozumění a sociální komunikaci. Chování a projevy jsou u každého žáka s PAS značně různorodé. Některé schopnosti a dovednosti mohou být rozvinuté, jiné výrazně opožděné nebo nerozvinuté.

U žáků s PAS se lze setkat s různou mírou rozvoje řeči (mutismus, dysfázie, echolálie, verbalismus, ulpívání na tématu hovoru, repetitivní doptávání, ale také rozvinutou slovní zásobou i jazykovým nadáním, nebo naopak úplnou absencí řeči), různými intelektovými schopnostmi (mentální retardace, průměrné intelektové schopnosti s nerovnoměrným vývojem, nadprůměrné nadání).

Příčiny projevů rizikového chování

Krizové situace ve škole či školském zařízení zahrnují zejména rizikové chování vyvolané situací, která nastane z důvodu nepochopení současné potřeby žáka, kterým může být nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění.

Pravidla předcházení rizikovému chování

Pro předcházení krizovým situacím spojeným s rizikovým chováním žáků s PAS je nutné dodržovat tato pravidla:

- **pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti:**
- **pravidlo jasné a konkrétní motivace**
- **nadstandardní řešení obtíží s pozorností**
- **vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek**
- **možnost odpočinku, relaxace**

Spolupráce škola-rodíč odborní pracovníci

Pro všechny skupiny dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při zajišťování bezpečnosti a zdraví ve školách a školských zařízeních platí obecné pravidlo nutné úzké spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením. Speciální pedagog, který na základě speciálně pedagogického vyšetření zná specifika žáka i jeho silné stránky, poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům školy i zákonným zástupcům dítěte průběžně, v akutních případech neprodleně.

Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

- **Ředitel školy určí pedagogického pracovníka**, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči daný žák s PAS je. Tímto pedagogickým pracovníkem by měl být výchovný poradce, školní speciální pedagog či školní psycholog.
- **Pověřený pedagogický pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy**, kteří budou s žákem v kontaktu při výuce, v družině, při odborném výcviku, v tělocvičně, ve školní jídelně atd., se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštностech a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných. Pověřený pedagogický pracovník zajistí ve spolupráci se školním metodikem prevence a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, besedy a osvětu žákům školy a jejich rodičům takovou formou, která respektuje typ PAS, nastavení a situaci konkrétního žáka s PAS a případné doporučení odborníků jako psycholog, psychiatr, neurolog atp.
- **Pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence**, ve spolupráci s metodikem prevence organizuje kasuistické semináře pro sdílení dobré i špatné praxe v oblasti prevence a předcházení vzniku nežádoucího chování žáků s PAS, nebo v oblasti řešení akutních rizikových situací.
Zajišťuje pravidelné supervize pedagogického týmu podílejícího se na vzdělávání žáka s PAS odborníkem z praxe, případně zajišťuje možnost spolupráce s odborným pracovištěm v souvislosti s dlouhodobým nácvikem zvládání krizových situací souvisejících s projevy agrese.
- **Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách**. Dle nastavených pravidel školy sám, nebo prostřednictvím určeného pracovníka školy, rovněž kontaktuje klíčového pedagoga školské poradenské zařízení, v jehož péči je žák s PAS veden.
- **Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání**. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (například onemocnění, akutní nebo plánované rekonstrukce opravy v areálu školy apod.).
- **Třídní učitel při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků**. Způsobem přiměřeným věku žáků formou nejrozličnějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.
- **Třídní učitel v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem, spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči žák s PAS je** - především praktický lékař pro děti a dorost, dětský psychiatr, případně dětský klinický psycholog.

Zajištění bezpečnosti a zdraví - školní řád - krizový plán

Obecně platná pravidla dodržování bezpečnosti při výuce, o přestávkách, při pohybu v prostorách školy i mimo ni, při odborném výcviku atd., vymezená v Příloze č. 14 Rizikové chování, materiálů „Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28)“, jsou závazná pro všechny skupiny dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Pro případ výjimečných situací má každá škola mít vytvořen **krizový plán**. **Krizový plán vypracovává škola individuálně pro žáka, kterému krizová situace hrozí z důvodu přidružených zdravotních komplikací, včetně žáků s PAS. Za zapracování do vnitřních směrnic školy a školského zařízení zodpovídá ředitel školy.** Směrnice školy v souvislosti s vytvořením krizového plánu by měla obsahovat údaje o tom, co je cílem takového plánu, kdo je odpovědný za vyplnění krizového plánu, kdo jej vyplňuje, kde bude uložen, dodržování do poručených pravidel a případných opatření, princip vyhodnocování nastavených pravidel, apod.

Studijní odkazy:

Národní ústav pro autismus, z.ú., <http://www.praha.apla.cz/>
Občanské sdružení poskytující podporu osobám s PAS,
<http://www.zasklem.com/>
RAIN-MAN, sdružení rodičů a přátel dětí s autismem (spolek), Ostrava,
<http://www.rain-man.cz/>
Rett Community, Spolek rodičů a přátel dívek s Rettovým syndromem,
<http://www.rett-cz.com/>
Křesadlo HK, Centrum pomoci lidem s PAS, z.ú.,
<https://www.kresadlohk.cz/>

Centrum Terapie Autismu, <http://www.cta.cz/o-nas/>
Jdeme autistům naproti - Olomouc o.s." ve zkratce JAN - Olomouc o.s. ,
<http://www.jan-olomouc.cz/>
AUT – Spolek rodičů dětí s PAS, <http://autistickaskola.cz/cs/podporujinas/organizace/aut-spolek-rodicu-deti-s-pas/>
Občanské sdružení ProCit, z.s., <http://www.autismusprocit.cz/>